

Чорний Олег Андрійович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Кисельов А. О.,**
доцент кафедри оперативної-розшукової
діяльності факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ DARKNET У ЗДІЙСНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

DarkNet (так звана «темна мережа») сьогодні є поширеним інструментом вчинення значного переліку кримінальних правопорушень, які вчиняються шляхом застосування її криптографічних інструментів. Використання цієї мережі для вчинення неправомірних дій стало суттєвою проблемою для правоохоронних органів переважної більшості країн світу, адже такі кримінальні правопорушення вчиняються анонімно. Існування DarkNet стало детермінантою революції у методах роботи правоохоронних органів, адже традиційні поліцейські методи безсилі проти шифрувань. Однак DarkNet є одним із найскладніших і невідстежуваних засобів, які використовують кіберзлочинці, терористи та державні шпигуни для реалізації своїх незаконних мотивів. Кіберзлочини, які відбуваються в DarkNet, схожі на злочини в реальному світі. Однак величезний розмір, непередбачувана екосистема та анонімність, якими характеризуються сервіси DarkNet, створюють значні перешкоди для відстеження злочинців. Важливим кроком є вжиття ефективних заходів проти кіберзлочинів.

DarkNet є накладеною мережею інтернету, так званою надбудовою, доступ до якої можна отримати лише за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення, конфігурацій та спеціальних авторизацій, і часто використовує нестандартні протоколи зв'язку, щоб Інтернет навмисно був недоступним. Слід зауважити також, що DarkNet не індексується стандартними пошуковими системами (Google, Yahoo або Bing). Крім цього, доступ до такої мережі може отримати лише вибрана група людей, адже це потребує авторизації, спеціального програмного забезпечення та забезпечення конфіденційності. Існує хибна думка з приводу того, що DarkNet пов'язаний виключно зі злочинною діяльністю, однак у даній мережі існують банки даних академічних баз, корпоративних сайтів. Незважаючи на це, необхідно констатувати переважну більшість чорних ринків, фетиш-спільнот тощо [1].

Darknet і Dark Web часто використовуються як синоніми, що є неправильним. Ці два терміни відрізняються, оскільки darknet позначає

мережу (наприклад, спільноту комп'ютерів), тоді як Dark Web – веб-сайти в darknet. Доступ до Dark Web можна отримати лише за допомогою протоколів darknet, таких як The Onion Router [2] Tor. Тор теж став майже синонімом Dark Web, але є й інші протоколи darknet, за допомогою яких ви можете отримати до нього доступ. Деякі альтернативи Tor - це Invisible Internet Project I2P, Freeto та Freenet [3].

Існування Darknet як джерела вчинення кримінальних правопорушень в Україні стало причиною вжиття заходів правового, організаційного характеру для того, щоб попередити суспільно небезпечні діяння, що впливають на стабільність у суспільстві і державі, а також розпочати кримінальне переслідування осіб, причетних до вчинення кримінальних правопорушень у Darknet. Популяризація Darknet як засобу вчинення кримінальних правопорушень стало підставою для внесення відповідних законодавчих змін, реорганізації, а також матеріально-технічного оновлення тощо.

Департаментом кримінального аналізу Національної поліції України DarkNet використовується для захисту життя, здоров'я, прав та свобод людини і громадянина тощо. До утворення Департаменту кримінального аналізу у складі Національної поліції України підрозділи карного розшуку, протидії кіберзлочинності та інші підрозділи, уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності, працювали із DarkNet з метою отримання необхідної інформації для викриття злочинців. Як зазначалося нами раніше, проблема кримінальних правопорушень, які вчиняються у DarkNet, поширена у всьому світі. Зокрема, колеги з Великобританії, працюючи із DarkNet, звертаються до пошуку інформаційних слідів за допомогою браузера «Tor» з прихованою послугою DarkNet, «I2P» або «Invisible Internet Project», як ще одна оверлейна мережа, що пропонує DarkNet, веб-сторінки якого називаються «іпсайтами», «GNUnet», «Zeronet», «Syndie», «OneSwarm», «RetroShare», «Tribler» тощо. Аналогічною є діяльність кримінального аналітика в Україні, адже основою будь-якого кримінального провадження є наявність фактичних даних у достатній кількості для того, щоб встановити усі фактичні обставини кримінального правопорушення [4, с. 134–135].

Першим кроком у ідентифікації підозрюваного в Інтернеті є відстеження адреси Інтернет-протоколу (IP). Це неможливо, якщо особа зайшла на сайт через темний веб-браузер, наприклад Tor. Користувачеві не потрібні спеціальні знання чи обладнання для завантаження чи доступу до сайтів за допомогою Tor, тому з мінімальним рівнем технічних знань будь-яка особа, яка має комп'ютер і доступ до Інтернету, може стати відомою для LEA, які використовують традиційні методи розслідування, щоб викрити IP-адресу користувача [4, с. 135; 5].

Одним із найпоширеніших поліцейських методів у всіх кіберрозслідуваннях, у тому числі в темній мережі, є використання розвідки з відкритим кодом. OSINT – це дані та інформація, які законно

збираються з відкритих і загальнодоступних ресурсів. Отримання інформації не потребує будь-яких таємних зусиль, і її витягують у спосіб, який є законним і відповідає вимогам авторського права. Доступний широкий спектр OSINT-інструментів, деякі з них є специфічними для DarkNet. OSINT-джерела вимагають, щоб уповноважені особи шукали в Інтернеті крихти інформації, яка веде до викриття особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Це можуть бути повідомлення на форумах у веб-спільнотах, створені користувачами контакти, сайти соціальних мереж, вікі, блоги та джерела новин тощо [5].

У своїй діяльності кримінальні аналітики можуть зустрітися з необхідністю проведення роботи «під прикриттям». Це стосується здійснення проникнення до злочинної спільноти із певною легендою. Онлайн-робота підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України є корисною у викритті і виявленні осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, а також припинення певного суспільно небезпечного діяння. Важливою є здатність поліції проникати на онлайн-форуми, щоб отримати докази, необхідні для успішного кримінального переслідування, під час відстеження анонімних користувачів у DarkNet. Проникнення на онлайн-форуми вимагає від поліції проведення контрольованої операції спостереження, під час якої поліцейські таємно діють як адміністратори або модератори незаконних форумів. Операції під прикриттям в Інтернеті вимагають значного рівня навичок, оскільки офіцери повинні навчитися імітувати моделі та стиль онлайн-персон, за яких вони видають себе, і це означає значну інвестицію часу та ресурсів для подальшого кримінального переслідування [4, с. 135; 5].

Отже, все вище перелічене обумовлює специфіку використання кримінальним аналітиком мережі DarkNet. У свою чергу це детермінує виникнення особливої організації роботи кримінального аналітика в DarkNet, яка полягає не тільки у використанні певних сервісів для пошуку необхідної оперативної інформації, але й звернення до проведення роботи «під прикриттям».

Список використаних джерел

1. Визначення Darknet. Techopedia: веб-сайт. URL: <https://www.techopedia.com/definition/2395/darknet>.
2. TOR. Офіційна веб сторінка TOR: веб-сайт. URL: <https://www.torproject.org/>.
3. Darknet та Darkweb. Techslang technology awareness platform: вебсайт. URL: <https://www.techslang.com/definition/what-is-the-darknet/>.
4. Худенко Д.М. Особливості використання кримінальним аналітиком Darknet (на прикладі Національної поліції України). Матеріали Всеукраїнського круглого столу (серед здобувачів вищої освіти) «Актуальні питання оперативно-розшукової протидії злочинам» (ДДУВС, 11.12.2020). С. 133–136.

5. Gemma Davies. Shining a Light on Policing of the Dark Web: An Analysis of UK Investigatory Powers. The Journal of Criminal Law. First Published September 10, 2020. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0022018320952557>.

Чхеїдзе Гела Мурманович,
аспірант кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ІНОЗЕМЦІ АБО ОСОБИ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ

Прискорення процесу європейської інтеграції України потребує впровадження у правоохоронну практику визнаних світовим співтовариством стандартів захисту прав і свобод людини. Демократичні перетворення в Україні є невід'ємними від гуманізації соціальних відносин, адже людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Під впливом глобалізації світової економіки і науково-технічного прогресу, взаємопроникнення різних соціальних груп у всьому світі відбувається поступові, але що набирає силу зміни системи цінностей, особових і громадських орієнтирів, деформація соціальних структур і культурної ментальності. Як наслідок, у суспільстві формуються різні протестні явища і процеси.

У той же час, бурхливий розвиток світових процесів глобалізації став однією з головних характеристик ХХІ ст. Проявом цих процесів, пов'язаним із людським ресурсом, є переміщення населення, зокрема, міждержавне та міжконтинентальне. Однак загалом позитивні та суспільно корисні за своєю сутністю наслідки глобалізації водночас мають певну криміногенність. У площині кримінологічної безпеки держав у цьому разі йдеться про вплив зовнішніх міграційних процесів на стан і структуру злочинності, а саме «підживлення» її злочинами, що вчиняються міждержавними мігрантами, та урізноманітнення складу злочинців приймаючих мігрантів держав за ознакою громадянства. Крім того, сучасні держави, що не перебувають за «завісою» та відкриті до прийняття мігрантів з інших держав, так чи інакше відчувають на собі наслідки діяльності транскордонної організованої злочинності [1, с. 229].

Прагнення держави запровадити в життя основні принципи цілеспрямованого розвитку і функціонування суспільства, гарантом яких виступає Конституція України, стикається з численними проблемами сучасного суспільства, в якому дістали відображення всі